

EUROOPAN PARLAMENTTI

1999

2004

Istuntoasiakirja

LOPULLINEN
A5-0124/2002

18. huhtikuuta 2002

MIETINTÖ

Komission kertomus – Sapard-ohjelman vuosikertomus vuodelta 2000
(KOM(2001) 341 – C5-0009/2002 – 2002/2007 (COS))

Maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunta

Esittelijä: Willi Görlach

SISÄLTÖ

	Sivu
ASIAN KÄSITTELY	4
PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS.....	5
PERUSTELUT	9
ULKOASIOIDEN, IHMISOIKEUKSIEN SEKÄ YHTEISEN TURVALLISUUDEN JA PUOLUSTUSPOLITIIKAN VALIOKUNNAN LAUSUNTO.....	15
TEOLLISUUS-, ULKOMAANKAUPPA-, TUTKIMUS- JA ENERGIAVALIOKUNNAN LAUSUNTO.....	19

ASIAN KÄSITTELY

Komissio välitti 9. heinäkuuta 2001 päivätyllä kirjeellä Euroopan parlamentille Sapard-ohjelman vuosikertomuksen vuodelta 2000 (KOM(2001) 341 – 2002/2007 (COS)).

Parlamentin puhemies ilmoitti 16. tammikuuta 2002 pidetyssä istunnossa lähettäneensä kyseisen kertomuksen asiasta vastaavaan maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokuntaan sekä lausuntoa varten ulkoasioiden, ihmisoikeuksien sekä yhteisen turvallisuuden ja puolustuspolitiikan valiokuntaan, budjettivaliokuntaan, talousarvion valvontavaliookuntaan, työllisyys- ja sosiaalivaliokuntaan, ympäristöasioiden, kansanterveyden ja kuluttajapolitiikan valiokuntaan, teollisuus-, ulkomaankauppa-, tutkimus- ja energiavaliookuntaan, kalatalousvaliokuntaan ja aluepolitiikka-, liikenne- ja matkailuvaliokuntaan (C5-0009/2002).

Maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunta nimitti 6. marraskuuta 2001 pidetyssä kokouksessa esittelijäksi Willi Görlachin.

Valiokunta käsitteli komission kertomusta ja mietintöluonnosta 4. joulukuuta 2001, 18. helmikuuta 2002, 19. maaliskuuta 2002 ja 17. huhtikuuta 2002 pitämissään kokouksissa.

Viimeksi mainitussa kokouksessa se hyväksyi päätöslauselmaesityksen yksimielisesti.

Äänestyksessä olivat läsnä seuraavat jäsenet: Joseph Daul (puheenjohtaja), Friedrich-Wilhelm Graefe zu Baringdorf (varapuheenjohtaja), Albert Jan Maat (varapuheenjohtaja), María Rodríguez Ramos (varapuheenjohtaja), Willi Görlach (esittelijä), Gordon J. Adam, Danielle Auroi, Alexandros Baltas (Vincenzo Lavarran puolesta), Carlos Bautista Ojeda, Sergio Berlato, Niels Busk, Arlindo Cunha, Michl Ebner, Christel Fiebiger, Ilda Figueiredo (Dimitrios Koulourianosin puolesta), Francesco Fiori, Christos Folias, Jean-Claude Fruteau, Georges Garot, Lutz Goepel, Liam Hyland, Elisabeth Jeggle, Salvador Jové Peres, Hedwig Keppelhoff-Wiechert, Heinz Kindermann, Wolfgang Kreissl-Dörfler (António Camposin puolesta), Astrid Lulling (Robert William Sturdyn puolesta), Xaver Mayer, Jan Mulder (Giovanni Procaccin puolesta), Karl Erik Olsson, Neil Parish, Mikko Pesälä, Christa Prets (María Izquierdo Rojon puolesta), Encarnación Redondo Jiménez, Agnes Schierhuber, Dominique F.C. Souchet ja Eurig Wyn (Giorgio Cellin puolesta).

Ulkoasioiden, ihmisoikeuksien sekä yhteisen turvallisuuden ja puolustuspolitiikan valiokunnan ja teollisuus-, ulkomaankauppa-, tutkimus- ja energiavaliookunnan lausunnot ovat tämän mietinnön liitteenä. Budjettivaliokunta päätti 22. tammikuuta 2002, talousarvion valvontavaliookunta päätti 11. syyskuuta 2001, työllisyys- ja sosiaalivaliokunta päätti 12. syyskuuta 2001, ympäristöasioiden, kansanterveyden ja kuluttajapolitiikan valiokunta päätti 22. tammikuuta 2002, kalatalousvaliokunta päätti 10. syyskuuta 2001 ja aluepolitiikka-, liikenne- ja matkailuvaliokunta päätti 22. tammikuuta 2002 olla antamatta lausuntoa.

Mietintö jätettiin käsiteltäväksi 18. huhtikuuta 2002.

Tarkistusten jättämisen määräaika ilmoitetaan sen istuntojakson esitysluonnoksessa, jonka aikana mietintöä käsitellään.

PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

Euroopan parlamentin päätöslauselmaesitys komission Sapard-vuosikertomuksesta vuodelta 2000 (KOM(2001) 341 – C5-0009/2002 – 2002/2007 (COS))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon komission Sapard-vuosikertomuksen 2000 (KOM(2001) 341 – C5-0009/2002),
- ottaa huomioon työjärjestyksen 47 artiklan 1 kohdan,
- ottaa huomioon maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunnan mietinnön ja ulkoasioiden, ihmisoikeuksien sekä yhteisen turvallisuuden ja puolustuspolitiikan valiokunnan sekä teollisuus-, ulkomaankauppa-, tutkimus- ja energiavalokunnan lausunnot (A5-0124/2002),
- A. ottaa huomioon, että Sapard-välineen ensisijainen tarkoitus on Keski- ja Itä-Euroopan maiden (KIE-maat) suunniteltua EU-jäsenyyttä ajatellen edistää yhteistä maatalouspolitiikkaa ja siihen liittyviä toimintalinjoja koskevan yhteisön säännösten täytäntöönpanoa sekä ratkaista kestäväällä tavalla KIE-maiden maatalouden ja maaseudun kehittämiseen liittyvät tärkeimmät erityisongelmat,
- B. katsoo, että maatalousalalla on KIE-maissa osittain erittäin näkyvä rooli talouden ja työllisyyden kannalta, minkä vuoksi laajentumisen onnistuminen riippuu olennaisesti siitä, kuinka KIE-maiden maatalous onnistutaan integroimaan EU:n maatalousmarkkinoihin; kehottaa komissiota kannustamaan ammattilais- ja koulutusvaihtoa nykyisten jäsenvaltioiden ja KIE-maiden yritysten ja - erityisesti nuorten - maatalousyrittäjien välillä,
- C. katsoo, että maatalouden alan liittymistä valmisteleva strategia on sovitettava yhteen WTO-neuvottelujen ja Agenda 2000:n puoliväliarvioinnin tulosten kanssa;
- D. katsoo, että Sapard-asetuksesta (asetus N:o 1268/1999) päätettiin jo vuoden 1999 puolivälissä, mutta ehdokasvaltioiden ensimmäinen maksajavirasto oli toimintavalmis vasta joulukuussa 2000, ja että KIE-maat olivat tammikuun 2001 loppuun mennessä saaneet Sapard-ohjelmasta vain pienehköjä summia (noin 30 miljoonaa euroa),
- E. ottaa huomioon, että vastuu Sapard-ohjelman hallinnoinnista on siirretty KIE-maille ja että Sapardin täytäntöönpano tapahtuu siis täysin hajautetusti, jolloin komissio harjoittaa vain jälkikäteisvalvontaa EMOTR:n tukiosaston periaatteiden mukaisesti,
- F. katsoo, että Sapard-ohjelman täytäntöönpanon viiveet johtuvat siitä, että KIE-maihin oli ensin luotava tarvittavat hallinnolliset resurssit hajautetun hallinnon asianmukaiselle varainhoidolle,
- 1. pitää myönteisenä KIE-maiden maatalousalalla vähitellen nähtäviä edistysaskeleita maiden valmistautuessa EU-jäsenyyteen;

2. panee hyvin huolestuneena merkille, että Sapard-ohjelman viivästynyt täytäntöönpano hidastaa huomattavasti KIE-maiden maatalousalan valmistautumista EU-jäsenyyteen; toteaa, että vuodelle 2004 kaavailtu ensimmäinen laajentumiskierros aiheuttaa KIE-maiden maatalousalan mukauttamisprosessille huomattavia paineita;
3. myöntää, etteivät useimpien ehdokasvaltioiden kansalaiset saaneet riittävästi ja asianmukaisesti tietoja Sapard-rahoituksen viivästymisen syistä, mikä on voimistanut ehdokasvaltioiden skeptistä asennetta laajentumisprosessiin; kehottaa komissiota ja ehdokasvaltioita valistamaan kansalaisia tästä erityisestä liittymistä valmistelevalta välineestä erityisesti maaseudulla kuvailemalla sitä selkeästi ja paikkansapitävästi ja tukemalla enemmän maaseutuväestön ammatillista koulutusta, jotta kaikki toimijat voivat osallistua suunnitteluun ja hankkeen toteuttamiseen;
4. pitää valitettavana, että Sapard-määrärahojen hallinnointi on siirretty vasta viidelle KIE-maalle (Bulgaria, Latvia, Liettua, Slovenia ja Viro);
5. pitää valitettavana, että vieläkään ei ole täysin voitettu niitä vaikeuksia, jotka todettiin jo vuonna 2000 ensiksi ohjelmien sisällössä ja sittemmin maksajavirastojen perustamisessa, ja että tällainen kehitys vaikuttaa haitallisesti KIE-maissa ennen EU:hun liittymistä välttämättömään rakennemuutokseen;
6. kehottaa komissiota antamaan viimeistään kesäkuussa 2002 kirjallisen selvityksen, joka sisältää yksityiskohtaiset tiedot vielä ratkaisemattomista ongelmista, jotka estävät Sapard-varojen siirtämisen ehdokasvaltioihin ja Sapard-maksajavirastojen hyväksymisen;
7. pitää sitä tosiasiaa, että Sapardin täytäntöönpanoon ei käytetty vuonna 2000 lainkaan määrärahoja ja vuonna 2001 vain pieniä summia, osoituksena Sapardin huonosta suunnittelusta ainakin siltä osin, että tarkoitus oli antaa tehokasta apua jo ennen jäsenyyttä;
8. toteaa, että KIE-mailla on todennäköisesti suuria vaikeuksia Sapard-ohjelman yhteisrahoituksessa, koska niiden täytyy sisällyttää vuosille 2000 ja 2001 alunperin tarkoitetut talousarviomäärärahat vuosien 2002, 2003 ja sen jälkeisiin talousarvioihinsa; kehottaa siksi komissiota varmistamaan asianmukaisin toimenpitein, että vältetään Sapard-määrärahojen menettäminen viivästyneen täytäntöönpanon takia;
9. panee merkille, että eräillä KIE-mailla on vaikeuksia perustaa maksajavirastoja, joihin sovelletaan samoja tehokkuus-, laatu- ja luottamuksellisuuskriteerejä kuin jäsenvaltioiden hallinto- ja valvontarakenteisiin, ja toteaa, että joillakin ehdokasvaltioilla on vaikeuksia näiden virastojen luomisessa sen vuoksi, että niiltä puuttuvat tarvittavat henkilöstöresurssit ja tekniset välineet;
10. toivoo, että käytettävissä olevia EU-varoja käytetään nyt nopeasti ja mahdollisimman tehokkaasti, jotta voidaan tukea maatalouden eri aloja niiden sopeuttamisessa liittymisen jälkeiseen uuteen taloudelliseen ympäristöön;
11. kehottaa komissiota esittämään vuoden 2002 kuluessa säännöllisesti päivitettyjä tietoja Sapard-varoin rahoitetuista hankkeista saaduista kokemuksista, jotta parlamentti voi seurata tarkkaan näitä ehdokasvaltioiden maaseutualueilla tehtäviä poliittisesti tärkeitä

investointeja;

12. kehottaa komissiota tutkimaan, voitaisiinko määrärahojen jakamista tehostaa sillä, että komissio KIE-maiden suostumuksella hoitaisi Sapard-määrärahojen jakamisen joissakin tapauksissa osittain keskitetysti;
13. toteaa, että keskimäärin vain 11 prosenttia Sapard-yhteisömäärärahoista on tarkoitettu KIE-maiden maatalouden kehittämiseen ja monipuolistamiseen; katsoo, että on tuettava kiireellisesti lisää KIE-maiden maatalouden vaihtoehtoisten tulonlähteiden kehittämistä ja kansalaisyhteiskunnan vahvistamista maaseudun kehittämisen yhteydessä, koska maataloudessa on niin paljon työpaikkoja, että alan työttömyys voi lisääntyä suuresti EU-jäsenyyden myötä, kun maatalous joutuu nykyisistä jäsenvaltioista tulevaan todelliseen kilpailupaineeseen; viittaa tässä yhteydessä koulutuksen ja ammattikoulutuksen suureen merkitykseen näiden välttämättömien uudelleen koulutus- ja rakenneuudistusohjelmien yhteydessä;
14. suosittelee tämän vuoksi, että Sapard-ohjelma kohdistettaisiin erityisesti maaseudun vaihtoehtoisten työllistymismahdollisuuksien luomiseen, mikä on maatalouden monimuotoisuuden perustuvan EU:n toimintamallin mukaista ja lieventää sosiaalisia ongelmia, jotka syntyvät, kun maatalousalan työ KIE-maissa vähenee vääjäämättä unionijäsenyyden myötä;
15. kehottaa sen vuoksi komissiota esittämään mahdollisimman pian ehdotuksen Inpard-ohjelmaksi (Innovative Participatory Rural Development), jonka tarkoituksena on valmistaa ajoissa liittymisen jälkeiseen Leader+ -ohjelman täytäntöönpanoon ja edistää siten uusien työpaikkojen ja tulonlähteiden syntymistä sekä vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa KIE-maiden maaseudulla ja jossa sovelletaan EU-maiden Leader-ohjelmia vastaavaa ns. bottom up -lähestymistapaa;
16. kehottaa komissiota rahoitusnäkyvien muuttamista odottaessa varaamaan asetuksen (EY) 1268/1999 7 artiklan 4 kohdan nojalla käytettävissä olevat määrärahat ns. bottom up -ohjelmien valmisteluun;
17. pyrkii neuvoston ja komission kanssa sopimukseen rahoitusnäkyvien muuttamisesta, jotta saataisiin lisää määrärahoja maaseudulla toteutettaviin liittymisen valmistelutoimiin;
18. katsoo, että jos ohjelmaa aletaan toteuttaa vuonna 2003, jo ennen liittymistä voidaan luoda rakenteita Leader-ohjelman hyödyntämiseksi liittymisen jälkeen ja saada tätä kautta arvokasta kokemusta;
19. kehottaa komissiota varmistamaan, että Sapard-ohjelman täytäntöönpanon yhteydessä KIE-maille myönnettyt maatalouteen liittyvät valtiontuet sopivat yhteen niiden velvoitteiden kanssa, joiden noudattamiseen EU ja KIE-maat ovat sitoutuneet WTO:ssa;
20. kehottaa komissiota panostamaan Sapard-ohjelmassa siihen, että KIE-maissa alettaisiin mahdollisimman pian noudattaa EU:n terveys- ja kasvinsuojelunormeja sekä eläinsuojelusäännöksiä, jolloin EU:n ja KIE-maiden välisessä maataloustuotteiden kaupassa voidaan välttyä vääristymiltä;

21. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauseelman neuvostolle, komissiolle ja Keski- ja Itä-Euroopan kymmenen ehdokasvaltion hallituksille.

PERUSTELUT

1. Johdanto

Komissio on hiljattain esittänyt ensimmäisen kertomuksensa maatalouden ja maaseudun kehittämisen erityisestä liittymisohjelmasta (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development, Sapard). Ohjelma luotiin asetuksella (EY) N:o 1268/1999 (yhteisön tuesta maataloutta ja maaseudun kehittämistä koskeville liittymistä valmisteleville toimenpiteille jäsenyyttä hakeneissa Keski- ja Itä-Euroopan maissa liittymistä edeltävänä aikana 21 päivänä kesäkuuta 1999 annettu neuvoston asetus) eli ns. Sapard-asetuksella. Ohjelman tarkoituksena on auttaa kymmentä unionin jäsenyyttä hakenutta Keski- ja Itä-Euroopan maata (Bulgaria, Latvia, Liettua, Puola, Romania, Slovakia, Slovenia, Tšekki, Unkari ja Viro) tekemään rakenteellisia parannuksia maatalouteensa ja maaseutuympäristöönsä.

Liittymistä valmistelevan tuen kokonaissummaa rajoittaa otsakkeen 7 enimmäismäärä, jonka vuonna 1999 kokoontunut Berliinin Eurooppa-neuvosto vahvisti 3,174 miljardiksi euroksi vuosittain (vuoden 1999 hinnoin) rahoitusnäkymien voimassaoloajalle. Puolet enimmäismäärästä on tarkoitettu Phare-ohjelmalle (rahallinen tuki instituutioiden luomiselle ja suuria investointeja vaativille hankkeille), ja lopusta kaksi kolmasosaa saa Ispa (tuki liikenne- ja ympäristöinfrastruktuurihankkeille) ja yhden kolmasosan Sapard. Yhteisön talousarviosta Sapardille tulevan rahoituksen enimmäismäärä on vuosina 2000–2006 vuosittain yhteensä noin 530 miljoonaa euroa. Vuotuisen rahoituksen ohjeelliset määrät (milj. euroa vuoden 2000 hinnoin) ilmenevät seuraavasta taulukosta:

Bulgaria	Tšekki	Viro	Unkari	Liettua	Latvia	Puola	Romania	Slovenia	Slovakia	Yhteensä
53,026	22,445	12,347	38,713	30,345	22,226	171,603	153,243	6,447	18,606	529

2. Vaatimukset

a) Sisältö

Sapard-ohjelmat ovat suurelta osin verrattavissa jäsenvaltioiden ohjelmiin maatalouden tukemiseksi ja maaseudun kehittämiseksi, mutta ne eivät kata kaikkia jäsenvaltioiden ohjelmien aloja. Tuen myöntäminen Sapard-ohjelmasta tapahtuu aina yhden ohjelman perusteella ehdokasvaltiota kohti maan maatalouden ja maaseudun kehittämiseksi. Yksittäisten ohjelmien sisältö ilmentää niitä ensisijaisia tavoitteita, jotka on asetettu KIE-maissa niiden erityisolojen ja -tarpeiden mukaisesti.

b) Hallinnointi

Sapardin hallinnointia varten valittiin malli, jossa ehdokasvaltioiden kansalliset viranomaiset ottavat kokonaisvastuun täysin hajautetun hallinnon perusteella. Näin on tarkoitus saavuttaa Sapard-välineen perimmäiset tavoitteet eli lukuisten pienten hankkeiden toteuttaminen kunkin maan maaseuduilla ja sellaisten rakenteiden luominen, että KIE-maat voivat heti jäseneksi liittyttyään soveltaa yhteisön säännöstöä. Tätä varten kunkin KIE-maan on perustettava ns.

maksajavirasto, jonka on pystyttävä toteuttamaan Sapardia ennalta sovittujen oikeudellisten määräysten mukaisesti. Toinen vaatimus on EU:n ja KIE-maiden kahdenvälisen kansainvälisten sopimusten, ns. rahoitussopimusten tekeminen.

aa) Maksajavirasto

Maksajavirastot on organisoitava EMOTR:n tukiosaston sääntöjen mukaisesti, ja niiden on kyettävä toteuttamaan Sapardia ennalta sovittujen oikeudellisten määräysten mukaisesti. Maksajaviraston hyväksymisestä vastaava toimivaltainen viranomainen on kansallinen rahasto, joka on KIE-maiden valtiovarainministeriöiden yksikkö. Komissio tarkistaa sitten paikan päällä virastojen hyväksynnän. Kun hyväksyntä on saatu, komissio voi antaa tuen hallinnon ja maksujen suorittamisen ehdokasvaltion tehtäväksi, ja käyttöpääoma voidaan siirtää kyseiseen maahan.

ab) Monivuotinen rahoitussopimus

Sopimuksessa vahvistetaan yhteisön tuen hallinnointia ja valvontaa koskevat säännöt Sapard-ohjelman koko kestoajaksi. Koska yhteisön lainsäädäntö ei sido ehdokasvaltioita, kunkin ehdokasvaltion kanssa oli tehtävä kahdenvälinen sopimus sellaisen oikeudellisen kehyksen laatimiseksi, että yhteisö ja ehdokasvaltio sitoutuvat noudattamaan Sapard-ohjelman täytäntöönpanosääntöjä. Monivuotisessa rahoitussopimuksessa vahvistetaan ohjelman hallinnon hajauttaminen kokonaan kunkin ehdokasvaltion vastuulla toimivalle virastolle, jaksotettuihin määrärahoihin perustuvat rahoitusjärjestelyt ja EMOTR:n tukiosaston tilien tarkastamisessa ja hyväksymisessä noudatettavan menettelyn soveltaminen.

ac) Vuotuinen rahoitussopimus

Kunkin ehdokasvaltion kanssa laaditaan ja neuvotellaan vuotuinen rahoitussopimus jokaista ohjelmavuotta kohti. Siinä vahvistetaan yhteisön vuotuinen rahoitussitoumus ja muutetaan tarvittaessa monivuotisen rahoitussopimuksen määräyksiä.

3. Aikataulu

Kun komissio oli päättänyt rahoitusosuuksista, ehdokasvaltiot esittivät vuodenvaihteessa 1999/2000 Sapard-ohjelmasuunnitelmansa maatalouden tukemiseksi ja maaseudun kehittämiseksi. Näiden suunnitelmien, useiden kuulemisten ja STAR-komitean lausuntojen perusteella komissio hyväksyi syksyllä 2000 kaikki monivuotiset ohjelmat. Monivuotinen rahoitussopimus sekä vuotuinen rahoitussopimus 2000 saatiin allekirjoitettua kaikkien KIE-maiden kanssa vuoden 2001 alkuun mennessä. Maksajavirastojen käynnistämiseen liittyvien vaikeuksien takia Sapard-varojen hallinnointi on siirretty Slovenian, Liettuan (11/2001) ja Latvian (12/01) ohella vasta Bulgarialle (05/2001) ja Virolle (06/2001), eli puolelle mahdollisista edunsaajamaista. Useissa muissa ehdokasvaltioissa laitosten ja menettelyjen mukauttamisen pitäisi olla loppusuoralla. Vuoden 2002 aikana voitaneen tehdä komission ja KIE-maiden välinen vuotuinen rahoitussopimus vuoden 2001 rahoitusosuuksista.

4. Arviointi

a) Ohjelmien laatiminen ja hallinnointi

Kaiken kaikkiaan on valitettavaa, että suurin ennakko-odotuksin aloitettu Sapard-hanke on pääosin vielä lähtökuopissaan. Kertomuksessa kuvatut komission ja ehdokasvaltioiden kokemukset herättävät paljon vastauksia vaativia kysymyksiä. Oliko perusstrategia oikea, ja mitä voidaan ja mitä pitää tehdä Sapard-määrärahojen maksatuksen nopeuttamiseksi? Olisiko tehokkaampaa ja tarkoituksenmukaisempaa, jos suurempaa osaa määrärahoista hallinnoitaisiin Brysselistä? Onko viivästyneen aloituksen takia menetetty liittymistä valmistelevan tuen tavoite ja tarkoitus? Oliko väärin valita lähestymistapa, jonka mukaan toimitaan hajautetusti, keskitytään pieniin hankkeisiin ja annetaan hallinnointi kokonaan KIE-maiden tehtäväksi? Olisiko määrärahojen jako voitu hoitaa puoliksi komission ja KIE-maiden kesken? Asetettiin KIE-maille liian suuria byrokraattisia vaatimuksia?

Aluksi esittelijä haluaisi palauttaa mieleen jo aiemmin esittämänsä epäilyt sen suhteen, että huikeat yli puoli miljardia euroa vuosittain saava Sapard-ohjelma suunniteltiin sellaiseksi, että ehdokasvaltiot joutuvat vaativan ohjelmanlaadintatehtävän ohella ottamaan heti täyden vastuun ohjelman hallinnoinnista. Tällä vesitettiin tavoitetta, jonka mukaan nopeavaikutteisella liittymistä valmistelevalla tuella oli tarkoitus auttaa KIE-maita saamaan maatalousalansa EU:n tasolle.

Periaate, jonka mukaan hallinnoinnilla oli tarkoitus antaa KIE-maille mahdollisuus saada kokemuksia EU-varojen hallinnointivälineiden soveltamisesta, näyttää ensinäkemältä ihan oikealta. Uusiin järjestelmiin sijoittamisen avulla luodaan ajan mittaan varmasti pätevyyttä, josta on hyötyä myöhemmin yhteisön muiden välineiden hallinnoinnissa. Suurten vaatimusten takia liittymistä valmistelevassa vaiheessa on kuitenkin valitettavasti tuhlatu paljon arvokasta aikaa, sillä monille KIE-maille sekä ohjelmien laatiminen että Sapard-ohjelman toteuttaminen olivat ymmärrettävästi täysin uusia asioita.

Siksi jo aivan alussa, kun KIE-maat olivat jättäneet ohjelmaluonnoksensa komissiolle, ilmeni sisältöön liittyviä ongelmia ja muutostarpeita, jotka johtuivat toisaalta noudatettavien määräysten monimutkaisuudesta ja toisaalta siitä, että ohjelmien kehittäminen oli KIE-maille täysin uusi asia. Myöskään Sapard-asetus 1268/1999 ei ollut kovin onnistunut, koska monet kohdat eivät olleet juridisesti täysin yksiselitteisiä ja asetuksesta puuttui joitakin kyseeseen tulevia toimia. Erityisen valitettavaa on, että Sapard-ohjelmasta puuttuivat niinkin tärkeä väline kuin maaseudun kehittämisasetus 1257/1999 sekä varhaiseläketuki, joka olisi ollut erittäin käyttökelpoinen nimenomaan KIE-maissa.

Vaatimuksia selvensivät sittemmin täytäntöönpanoasetus (asetus (EY) N:o 2759/1999) sekä rahoitussäännösten soveltamisohje (asetus (EY) N:o 2222/2000), joka annettiin vasta vuonna 2000. Tästä aiheutui lisäviiveitä, jotka johtivat siihen, että KIE-maiden ohjelmat saatiin laadittua ja hyväksytyä vasta vuoden 2000 lopulla.

Koska KIE-maiden oli otettava huomioon edellä mainittujen asetusten mukaiset ohjelmia sekä oikeudellisia ja hallinnollisia seikkoja koskevat vaatimukset, asia on jatkossa viivästynyt edelleen, mikä on hyvin valitettavaa.

Malli, jonka mukaan maiden oli otettava vastuu yhteisön tukien suorasta hallinnoinnista, hankkeiden valinnasta, tarjouskilpailumenettelystä ja sopimusten tekemisestä, loi hallinnollisia vaatimuksia, jotka merkitsivät näille maille keskusjohtoisen maatalouspolitiikan käytännöstä luopumista.

Komission edustajat totesivat vuonna 2000 KIE-maissa vieraillessaan, että muutamilla aloilla oli vaikeuksia. Näitä olivat esimerkiksi tehokkaan sisäisen tarkastustoiminnan järjestäminen, realistisen hyväksyntä-, tiedotus- ja viestintästrategian toteuttaminen, taloudenpidon taloudellisuusperiaatteiden noudattaminen sekä kirjanpito. Lisäksi uudistuksilla oli merkittäviä vaikutuksia kansallisiin oikeudellisiin puitteisiin, joita piti muuttaa ja mukauttaa. KIE-maat eivät selviytyneet kaikesta tästä yhdessä yössä.

Eräs ydinkysymys kuului, pitäisikö komission hoitaa ohjelmien hallinnointi keskitetysti Brysselissä, ehdokasvaltioissa olevien edustustojen kautta vai hajautetusti KIE-maissa. Vuoden 1999 asetuksella EU ratkaisi kysymyksen – luultavasti ensisijaisesti käytännön seikkojen perusteella – hajautetun mallin hyväksi. Ratkaisu oli toisaalta edullisin (komissiolla ei olisi ollut riittävästi henkilöstöä valvomaan ja hoitamaan yksittäisiä ohjelmia ja erilaisia hankkeita), ja toisaalta KIE-maille voitiin näin lykätä myös päävastuu Sapard-ohjelman onnistumisesta tai epäonnistumisesta.

Virallisesti annettiin kuitenkin ymmärtää, että toisenlainen hallinnointi pudottaisi pois pienet edunsaajat eli pk-yritykset ja useimmat maatalousyrittäjät, lukuun ottamatta kaikkein suurimpia, ja että jatkossa tarvittaisiin pitkäaikaiset neuvottelut perusasetuksesta ja komission hyväksymistä Sapard-ohjelmista.

Komission mielestä hallintoteknisistä syistä Brysselistä tapahtuva hallinnointi tarkoittaisi sitä, että tukea saisivat ensi sijassa tai jopa yksinomaan suuret hankkeet, jolloin eri edunsaajien lukumäärä pienenesi. Tämä pitänee paikkansa, mutta esittelijän mielestä tällainen kehitys olisi voitu välttää, jos tietty rahoitus ja ohjelmien hoito olisi jo etukäteen jaettu KIE-maiden ja komission kesken.

Tästä olisi ollut kahdenlaista etua. Ensinnäkin ehdokasvaltioita olisi myös näin tuotu lähemmäs EU-välineiden hallinnointia, vaikkakin ehkä pienemmältä osin käytettävissä olevaa budjettia, ja toiseksi maksuja olisi voitu nopeuttaa ainakin niissä asioissa, joiden valvonnasta ja täytäntöönpanosta olisi vastannut komissio. Valitettavasti Sapard-ohjelmaan ei valittu tätä yhdistettyä lähestymistapaa. Sen vuoksi on menetetty paljon aikaa todellisessa liittymistä valmisteleavassa avussa.

Ohjelmien laadinnasta ja hallinnoinnista on todettava kuitenkin, että unionille kuuluvien vastuiden ohella myös KIE-mailla on ollut oma erilainen edistymistähti, minkä vuoksi eräät valtiot ovat Sapardin toteuttamisessa huomattavasti muita edellä.

Asia edistyisi myönteisemmin varsinkin siinä tapauksessa, että pidettäisiin huoli toimielinten henkilöstön jatkuvuudesta ja otettaisiin johdonmukaisesti mukaan prosessiin korkeamman hallintotason edustajat. Kielteisiä vaikutuksia syntyy, jos asianmukaisesti koulutettu henkilöstö jättää tehtävänsä ja jos elinten (kansallinen rahasto ja Sapard-yksikkö) sisällä tai niiden kesken syntyy kommunikaatio- ja yhteistyöongelmia. Tähän pitäisi kiinnittää jatkossa enemmän huomiota.

b) Inpard ja kansalaisjärjestöjen osallistuminen

Eräs ongelma on kansalaisjärjestöjen osallistuminen. Oliko ohjelmien laatimisessa niin kiire, ettei ehditty neuvotella, mistä puolestaan seurasi, että koko prosessille oli kuvaavaa kansalaisjärjestöjen ja kansalaisten vähäinen osallistuminen ja avoimuuden puute? Huolimatta kansalaisjärjestöjen osallistumisesta Sapard-seurantakomiteoiden toimintaan ja yksittäisistä toimista Sapard-ohjelman yhteydessä on kiistatonta, että kansalaisyhteiskunta ei Itä-Euroopan maaseutualueilla ole riittävästi mukana päätöksenteossa.

Inpard-ohjelman (Innovative Participatory Rural Development) avulla EU voisi välittää jäsenvaltioiden Leader+ -ohjelman maaseudun kehittämistä koskevan osallistuvan innovatiivisen lähestymistavan myös hakijavaltioille. Euroopan parlamentin maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunta on kehottanut toimimaan tähän suuntaan. Myös budjettivaliokunta on kehottanut komissiota esittämään 1. kesäkuuta 2002 mennessä ehdotuksen Inpard-ohjelman oikeusperustaksi; Inpard-ohjelmalla voitaisiin täydentää Sapard-ohjelmaa Leader+ -ohjelman kaltaiseksi.

Inpardin tavoitteena olisi valmistella uusia jäsenvaltioita ja kansalaisjärjestöjä osallistumaan liittymisen jälkeen Leader+ -ohjelmaan, jotta ne voisivat ottaa aktiivisen roolin ns. bottom up -hankkeissa ja maaseutuinfrastruktuuriensa kehittämisessä. Inpardille tulisi luoda viipymättä oikeusperusta, ja KIE-maille pitäisi antaa tätä varten lisää määrärahoja.

c) Talousarvio

Lopuksi on vielä käsiteltävä talousarvioasioita. Edellä kuvatusta asiantilasta johtuen ehdokasvaltiot olivat vuoden 2001 loppuun mennessä saaneet vain pieniä määriä (noin 30 miljoonaa euroa) Sapard-varoja, vaikka jo EU:n talousarviossa 2000 oli pelkästään maksumäärärahoina yli 190 miljoonaa euroa, joista kaikkia ei käytetty.

Monivuotisen rahoitussopimuksen määräysten mukaan alunperin oli tarkoitus toimia niin, että vuoden 2000 maksusitoumusmäärärahat voitaisiin maksaa, jos komissio saisi niitä koskevat pyynnöt vuoden 2002 loppuun mennessä (ns. N+2-periaate). Sitten jäljellä olevat käyttämättömät vuoden 2000 maksusitoumukset vapautuisivat automaattisesti. Kun otetaan huomioon, että komissio ei pystynyt vuoden 2000 loppuun mennessä päättämään tuen hallinnoinnin siirtämisestä, se on aivan oikein käyttänyt mahdollisuutta pidentää vuoden 2000 määrärahojen määräaika poikkeuksellisesti vuoden 2003 loppuun, jotta määrärahat eivät jäisi käyttämättä. Esittelijän mielestä olisi huolehdittava ehdottomasti siitä, että samaa mahdollisuutta sovelletaan myös vuoden 2001 määrärahoihin, ellei näitä rahoja voida kirjata vuosille 2002/2003.

Tähän ongelmakenttään liittyy se tosiseikka, että KIE-maiden on yhteisrahoitettava EU:n

Sapard-määrärahat. Yhteisön osuus on enintään 75 prosenttia kaikista tukikelpoisista julkisista menoista; poikkeustapauksissa yhteisö voi ottaa hoitaakseen kaikki menot. Koska edellytetään yhteisrahoitusta, maksujen viivästyminen ja siitä johtuva määrärahojen kasautuminen aiheuttavat sen, että joillakin mailla voi olla vaikeuksia hankkia riittävästi tarvittavia omia varoja. Tätä varten KIE-maiden on kehitettävä hyvissä ajoin keinoja ongelman ratkaisemiseksi.

d) Yhteenveto

EU:n maatalouskomissaari Fischler totesi hiljattain, että rohkeutta ei ole se, että sulkee silmänsä vaaralta, vaan se, että kohtaa vaaran silmästä silmään. Tämä voitaisiin ottaa jatkossa Sapardin motoksi, jotta suurin toivein käynnistetystä ohjelmasta tulisi vihdoinkin menestys, josta hyötyisivät sekä EU että Keski- ja Itä-Euroopan ehdokasvaltiot. Siksi kaikkien asiasta vastaavien tahojen tulisi tehdä parhaansa.

16. huhtikuuta 2002

ULKOASIOIDEN, IHMISOIKEUKSIEN SEKÄ YHTEISEN TURVALLISUUDEN JA PUOLUSTUSPOLITIIKAN VALIOKUNNAN LAUSUNTO

maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunnalle

Maatalous ja maaseudun kehittäminen: Sapard-ohjelman vuosikertomus vuodelta 2000
(KOM(2001) 341 – C5-0009/2002 – 2002/2007(COS))

Valmistelija: Earl of Stockton

ASIAN KÄSITTELY

Ulkoasioiden, ihmisoikeuksien sekä yhteisen turvallisuuden ja puolustuspolitiikan valiokunta nimitti kokouksessaan 24. tammikuuta 2002 valmistelijaksi Earl of Stocktonin.

Valiokunta käsitteli lausuntoluonnosta kokouksissaan 26. maaliskuuta ja 15.–16. maaliskuuta 2002.

Viimeksi mainitussa kokouksessa valiokunta hyväksyi seuraavat johtopäätökset yksimielisesti, 1 tyhjä.

Äänestyksessä olivat läsnä seuraavat jäsenet: Geoffrey Van Orden (puheenjohtajana), Christos Zacharakis (varapuheenjohtaja), The Earl of Stockton (valmistelija), Ole Andreasen, Alexandros Baltas, André Brie, John Walls Cushnahan, Joseph Daul (Gunilla Carlssonin puolesta), Pere Esteve, Glyn Ford, Michael Gahler, Per Gahrton, Gerardo Galeote Quecedo, Jas Gawronski, Vitaliano Gemelli (Franco Marinin puolesta), Alfred Gomolka, Vasco Graça Moura (José Pacheco Pereiran puolesta), Joost Lagendijk, Alain Lamassoure, Jules Maaten (Bob van den Bosin puolesta), Nelly Maes (Reinhold Messnerin puolesta), Cecilia Malmström, Emilio Menéndez del Valle, Raimon Obiols i Germà, Doris Pack (Armin Laschetin puolesta), Jacques F. Poos, Lennart Sacrédeus (Ursula Stenzelin puolesta), Jannis Sakellariou, José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra, Jacques Santer, Amalia Sartori, Elisabeth Schroedter, Ioannis Souldakis, Ilkka Suominen, Hannes Swoboda, Charles Tannock, Maj Britt Theorin (Véronique De Keyserin puolesta), Demetrio Volcic, Jan Marinus Wiersma ja Matti Wuori.

LYHYET PERUSTELUT

On selvää, että maatalouden liittymisvalmistelut merkitsevät suurta haastetta sekä ehdokasvaltioille että Euroopan unionille. Koska maatalous on ehdokasvaltioiden talouden kannalta merkittävässä asemassa, alalla tarvitaan kauaskantoisia uudistuksia. Maatilojen epäsuotuisa rakenne sekä osa-aikaisen viljelyn jatkuminen aiheuttavat YMP:ssa useita hallinnollisia ja taloudellisia ongelmia. Rakenteiden kahtiajako kasvattanee poliittisia jännitteitä uudelleenjärjestelyissä, koska maatilojen rakennetta, maatalouteen liittyvän teollisuuden tuotantoketjun edeltävien ja myöhempien vaiheiden infrastruktuuria, palveluja sekä työllistämismahdollisuuksia on kehitettävä.

Sapard käynnistettiin tukemaan ehdokasvaltioiden liittymistä edeltävässä vaiheessa toteuttamia toimia ja sen avulla pyritään kahteen päätaivoitteeseen: edistämään yhteisön säännösten omaksumista sekä ratkaisemaan maatalouden kehittämisen ensisijaiset ongelmat ja erityiset rakenneongelmat. Käytännössä avun myöntämiselle asetettiin kaksi edellytystä: ensinnäkin ehdokasvaltioiden kanssa oli tehtävä kahdenvälisiä sopimuksia, joissa on kaikkia varojen asianmukaiseen käyttöön, valvontaan ja tilivelvollisuuteen liittyviä näkökohtia koskevia määräyksiä. Toisekseen kuhunkin ehdokasvaltioon oli perustettava virasto, joka pystyy panemaan Sapard-ohjelman täytäntöön neuvoteltujen määräysten mukaisesti. Yhdessäkään ehdokasvaltiossa ei ollut valmista Sapard-yrastoa vielä vuoden 2000 loppuun mennessä, joten määrärahoja ei voitu siirtää.

Maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunnan mietinnössä olevat johtopäätökset perustuvat Sapard-ohjelman vuosikertomukseen vuodelta 2000. Niissä korostetaan ehdokasvaltioiden edellytysten täyttämässä ilmenneitä vaikeuksia, edellytetään varojen tehokasta käyttöä ja tehdään useita mielenkiintoisia ehdotuksia, jotka koskevat Sapard-ohjelman täydentämistä muilla aloitteilla kuten Inpard-ohjelmalla (Innovative Participatory Rural Development). Valmistelija on täysin samaa mieltä mietinnössä esitetyistä näkökohdista, mutta hän haluaisi korostaa eräitä valiokuntansa kannalta merkittäviä näkökohtia, kun otetaan huomioon liittymisvalmistelujen kokonaisvaltainen luonne.

Valmistelija haluaa ensinnäkin korostaa, miten merkittävä tämä liittymistä edeltävä väline on ehdokasvaltioille, kun otetaan huomioon tarvittavien uudistusten laajuus ja niistä aiheutuva taloudellinen rasitus. Ellei rahoitustukea myönnetä uudistukset kuormittaisivat tuntuvasti ehdokasvaltioiden talousarvioita ja saattaisivat vaikuttaa liittymisvalmisteluihin muilla tärkeillä aloilla. Ehdokasvaltioiden kansalaiset, erityisesti maaseudun väestö, suhtautuivat yhteisön tarjoukseen erittäin herkkätunteisesti. Kansalaiset eivät valitettavasti olleet kovin hyvin perillä varojen viipymisen syistä, mikä aiheutti pettymyksiä. Tilanne heijastui eräissä ehdokasvaltioissa siten, että liittymiseen ja EU:n politiikkaan alettiin suhtautua penseästi. Asia koskee erityisesti maaseudun alueita, joiden väestö kokee tulevien muutosten perusteella olevansa haavoittuvassa asemassa ja on huolissaan tulevaisuudesta, mikä saattaa jossain määrin johtaa asenteiden radikaalistumiseen. Jos tyytymättömyys pääsee yleistymään, laajentumisprosessin onnistuminen on vaarassa ja lisäksi tämä saattaa voimistaa poliittista epävakautta eräissä ehdokasvaltioissa.

Valmistelijan mielestä on erittäin tärkeää, että EU:n olisi vahvistettava uudelleen sitoutuvansa jäsentensä yhdenvertaisuuteen. Vaikka ehdokasvaltioiden edellytetään noudattavan täydellisesti yhteisön säännöstöstä aiheutuvia velvoitteita liittymisajankohdasta lähtien (ja

monessa tapauksessa jo aiemminkin), ne pääsevät nauttimaan YMP:n kaltaisten ohjelmien suomista eduista täysipainoisesti vasta vuosia myöhemmin. Valmistelija myöntää komission olevan aiheellisesti huolissaan siitä, että ehdokasvaltioiden viljelijöille maksettava suora tuki saattaa epävakauttaa heidän talouttaan. Olisi kuitenkin valitettavaa, jos tämän lähestymistavan katsottaisiin johtuvan budjetinäkökohdista. Tästä syystä valmistelija ehdottaa, että sen sijaan, että uusille jäsenmaille maksettaisiin YMP:n avulla samanlaista suoraa tukea kuin nykyisille jäsenvaltioille, EU voisi harkita nykyisen Sapard-ohjelman laajentamista siirtymäkauden ajalle, jolloin suora tuki porrastetaan. Ehdokasvaltioiden toteuttamat "investoinnit", joilla pyritään edellytysten täyttämiseen ja Sapard-ohjelman toimivuuteen, ovat hyödyksi hallinnoitaessa muita varoja, joihin tulevat jäsenvaltiot ovat oikeutettuja. Tällöin nimittäin saataisiin tärkeää ja täysin uutta kokemusta avoimen ja tehokkaan hallinnointijärjestelmän soveltamisesta huomattavien rahamäärien yhteydessä.

Valmistelijan mielestä olisi erittäin tarkoituksenmukaista arvioida Sapard-ohjelman vaikutuksia viljelijöiden sosiaaliseen ja taloudelliseen tilanteeseen sekä hyväksyä tarvittavat toimet, joilla vältetään maatalouden uudelleenjärjestelyistä mahdollisesti koituvat kielteiset seuraukset (työttömyys, ansionmenetykset jne.), jotka saattavat voimistaa poliittisia jännitteitä ja vaarantaa siten laajentumisprosessin onnistumiselle välttämättömän vakauden.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Ulkoasioiden, ihmisoikeuksien sekä yhteisen turvallisuuden ja puolustuspolitiikan valiokunta pyytää asiasta vastaavaa maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokuntaa sisällyttämään seuraavat osat päätöslauselmaesitykseen, jonka se myöhemmin hyväksyy:

1. myöntää, etteivät useimpien ehdokasvaltioiden kansalaiset saaneet riittävästi ja asianmukaisesti tietoja Sapard-rahoituksen viivästymisen syistä, mikä voimisti ehdokasvaltioiden skeptistä asennetta laajentumisprosessiin; kehottaa komissiota ja ehdokasvaltioita valistamaan kansalaisia tästä erityisestä liittymistä valmisteleavasta välineestä erityisesti maaseudun alueella kuvailemalla sitä selkeästi ja paikkansapitävästi ja tukemalla enemmän maaseutuväestön ammatillista koulutusta, jotta kaikki toimijat voivat osallistua suunnitteluun ja hankkeen toteuttamiseen;
2. korostaa, että Sapard-ohjelman varoja on käytettävä mallikkaasti tukemaan ehdokasvaltioiden toteuttamia maatalouden uudelleenjärjestelyjä ja nykyaikaistamistoimia, koska monimutkaisen luonteensa vuoksi kyseinen prosessi todennäköisesti voimistaa poliittisia jännitteitä, sillä kehittämistä tarvitsevat sekä maatilojen rakenteet että maatalouteen liittyvän teollisuuden infrastruktuuri, palvelut ja työllistämismahdollisuudet;
3. tähdentää, että ehdokasvaltioissa tarvittavista rakenteellisista uudistuksista aiheutuvat taloudelliset ja sosiaaliset paineet saattavat johtaa siihen, että kansalaiset yhdistävät laajentumisen maaseudun työttömyyden ja köyhyyden pahenemiseen; ehdottaa tämän vuoksi sosiaalis-taloudellisten kehityssuuntien tiivistä seuranta ja maaseudun viljelijöihin luotavien yhteyksien tehostamista, jotta osa-aikaisen viljelyn ja sen hyvinvointifunktion säilyttämiseksi voitaisiin harkita asianmukaisia toimia; kehottaa komissiota ja neuvostoa arvioimaan mahdollisuutta jatkaa Sapard-ohjelmaa vielä

vuosikymmen laajentumisen jälkeen, millä minimoidaan maatalouden työvoiman jatkuvasta ja merkittävästä vähentymisestä aiheutuvat sosiaaliset mullistukset;

4. korostaa ehdokasvaltioiden valmisteluja komission asettamien avoimen ja tehokkaan hallinnon varmistavien edellytysten täyttämiseksi; katsoo, että tulevat jäsenvaltiot ovat hankkineet arvokasta kokemusta maaseudun kehitysohjelmien hallinnoimismekanismien soveltamisesta ja osoittaneet laajemminkin kyvykkyyttä, jota voidaan hyödyntää muissa rakennerahastotoimissa ja yhteisön politiikan muilla aloilla; myöntää EU:n olevan vastuussa siitä, että ehdokasvaltiot integroidaan yhteisöön täysipainoisesti ja täysjäseninä, jolloin ne pääsevät nauttimaan kaikista jäsenyyden tarjoamista eduista, kaikkia yhteisön ohjelmia koskeva osallistumisoikeus mukaan lukien.

26. maaliskuuta 2002

TEOLLISUUS-, ULKOMAANKAUPPA-, TUTKIMUS- JA ENERGIAVALIOKUNNAN LAUSUNTO

maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunnalle

Komission kertomus neuvostolle, Euroopan parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Sapard-ohjelman vuosikertomus vuodelta 2000
(KOM(2001) 341 – C5-0009/2002 – 2002/2007(COS))

Valmistelija: Konrad K. Schwaiger

ASIAN KÄSITTELY

Teollisuus-, ulkomaankauppa-, tutkimus- ja energiavaliokunta nimitti kokouksessaan 23. tammikuuta 2002 valmistelijaksi Konrad K. Schwaigerin.

Valiokunta käsittelee lausuntoluonnosta kokouksissaan 26. helmikuuta 2002 ja 26. maaliskuuta 2002.

Viimeksi mainitussa kokouksessa valiokunta hyväksyi seuraavat johtopäätökset äänin 41 puolesta, 1 vastaan ja 5 tyhjää.

Äänestyksessä olivat läsnä seuraavat jäsenet: Carlos Westendorp y Cabeza (puheenjohtaja), Yves Piétrasanta (varapuheenjohtaja), Jaime Valdivielso de Cué (varapuheenjohtaja), Konrad K. Schwaiger (valmistelija), Nuala Ahern, Konstantinos Alyssandrakis, Sir Robert Atkins, Luis Berenguer Fuster, Ward Beysen (Nicholas Cleggin puolesta), Guido Bodrato, David Robert Bowe (Gary Titleyn puolesta), Felipe Camisón Asensio (Alejo Vidal-Quadras Rocan puolesta), Massimo Carraro, Gérard Caudron, Giles Bryan Chichester, Dorette Corbey (Olga Zrihen Zaarin puolesta), Elisa Maria Damião (Harlem Désirin puolesta), Willy C.E.H. De Clercq, Concepción Ferrer, Francesco Fiori (Umberto Scapagninin puolesta), Cristina García-Orcóyen Tormo (Godelieve Quisthoudt-Rowohlin puolesta), Michel Hansenne, Roger Helmer (Paul Rübigin puolesta), Hans Karlsson, Bashir Khanbhai, Peter Liese (Peter Michael Mombaurin puolesta), Rolf Linkohr, Caroline Lucas, Eryl Margaret McNally, Erika Mann, Marjo Matikainen-Kallström, William Francis Newton Dunn (Colette Fleschin puolesta), Angelika Niebler, Reino Paasilinna, Samuli Pohjamo (Elly Plooij-van Gorselin puolesta), John Purvis, Alexander Radwan (Werner Langenin puolesta), Bernhard Rapkay (Norbert Glanten puolesta), Daniela Raschhofer, Imelda Mary Read, Mechtild Rothe, Christian Foldberg Rovsing, Esko Olavi Seppänen, Claude Turmes, W.G. van Velzen, Dominique Vlasto ja Myrsini Zorba.

LYHYET PERUSTELUT

Kymmenen jäsenyyttä hakeneen Keski- ja Itä-Euroopan maan (KIE-maan) integroiminen muodostaa maataloudelle erityisen haasteen. Kun EU:n jäsenmäärä kasvaa 25:een, viljelymaan kokonaispinta-ala lisääntyy lähes 50 prosenttia, ja maataloudessa työskentelevien määrä nousee jopa yli kaksinkertaiseksi. Näiden KIE-maiden maataloustuotannon kokonaismäärä oli vuoden 1997 olosuhteissa tosin vain hieman alle 15 prosenttia EU:n nykyisten 15 jäsenvaltion tuotantomäärästä. Maatalous työllistää KIE-maissa n. 22 prosenttia työntekijöistä, kun taas EU:ssa osuus on 7 prosenttia. Näistä tiedoista käy ilmi, että ehdokasvaltioiden tuottavuus ja sen myötä myös maataloustulot ovat selvästi EU:n tasoa alhaisemmat.

Liittymisneuvotteluissa ei pidä pyrkiä vain maatalouspolitiikkaan liittyvän yhteisön säännösten mukauttamiseen ehdokasvaltioiden erityisolosuhteisiin, vaan ehdokasvaltioille on ennemminkin annettava taloudellista apua, jotta ne voisivat mukauttaa omat maatalousrakenteensa EU-standardeihin. Tätä tarkoitusta varten EU loi vuonna 1999 Sapard-ohjelman (maatalouden ja maaseudun kehittämisen erityinen liittymisohjelma), jonka yhteydessä ehdokasvaltioille annetaan vuosina 2000–2006 529 miljoonaa euroa (vuoden 2002 hintatason mukaan) taloudellista apua vuodessa. Näitä varoja käytetään pääasiassa maaseudun infrastruktuurien kehittämiseen ja maatalojen pääoman kasvattamiseen sekä lisäksi maaseudun vaihtoehtoisten työllistymismahdollisuuksien parantamiseen. Komissio esitti vuonna 2000 ensimmäisen Sapard-asetuksen mukaisen, ohjelman täytäntöönpanoa koskevan vuosikertomuksen. Alkuvaiheessa vaikeuksia tuotti etenkin ohjelman hajautettuun täytäntöönpanoon tarvittavien hallintorakenteiden perustaminen ehdokasvaltioihin.

Teollisuus-, ulkomaankauppa-, tutkimus- ja energiavaliokunnan lausunnossa keskitytään pohtimaan Sapard-ohjelman mahdollisia vaikutuksia laajentuneen EU:n maataloustuotteiden ulkomaankauppaan. On varmistettava, että tukiohjelman muoto ja vaikutukset sopivat yhteen niiden maataloustuotteiden ulkomaankauppaan liittyvien velvoitteiden kanssa, joihin EU ja KIE-maat ovat sitoutuneet Maailman kauppajärjestössä (WTO). Tämä koskee erityisesti velvoitetta vähentää tuotantoon vaikuttavia sisäisiä tukitoimenpiteitä ja vientitukia. Tuotantotoiminnasta riippumattomien korvausten määriä ei sen sijaan tarvitse vähentää varsinkaan, jos näitä korvauksia maksetaan maatalouden ympäristönsuojeluvaatimuksien täyttämisen tai viljelykäytöstä poistamista koskevien järjestelmien perusteella. Sapard-ohjelmasta myönnettyt tuet ovat pääosin näiden kriteerien mukaisia. Kun maatalouden infrastruktuureja kehitetään, nämä tuet voivat kuitenkin kasvattaa epäsuorasti maataloustuotantoa ja maataloustuotteiden vientiä. Lisäys voi olla jopa huomattava, kun otetaan huomioon käyttämättä jääneen tuotantopotentiaalin laajuus. WTO:ssa sovittua vientitukien vähentämistä olisi kuitenkin jatkettava riippumatta vientivolyymin mahdollisesta kasvusta.

Tämän vuoksi on myös taloudellisten ulkosuhteiden kannalta myönteistä, että Sapard-ohjelmasta voidaan tukea hankkeita, joilla luodaan vaihtoehtoisia työllistymismahdollisuuksia maaseudulle vapaa-ajan ja matkailun, kulttuurin, gastronomian, ympäristönsuojelun sekä biomassan ja energiatuotantokasvien kaltaisten vaihtoehtoisten energialähteiden kehittämisen aloilla. Tämä vastaa EU:n noudattamaa monimuotoisen maatalouden toimintamallia. Samalla autetaan osaltaan vähentämään sosiaalisia ongelmia, jotka liittyvät ehdokasvaltioilta vaadittavaan maatalouden rakennemuutokseen, ja välttämään silti kauppapoliittisilta ongelmilta.

Komission pitäisi antaa mahdollisimman paljon painoarvoa juuri tälle Sapard-ohjelman näkökohdalle.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Teollisuus-, ulkomaankauppa-, tutkimus- ja energiavaliokunta pyytää asiasta vastaavaa maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokuntaa sisällyttämään seuraavat osat päätöslauselmaesitykseen, jonka se myöhemmin hyväksyy:

- A. katsoo, että KIE-maiden maatalouden käyttämättömät tuotantoreservit voivat johtaa huomattaviin ylijäämiin ja viennin lisääntymiseen maatalousalalla, kun maatalouden tuottavuutta parannetaan Sapard-ohjelman avulla,
- B. ottaa huomioon, että KIE-maat ovat Maailman kauppajärjestön (WTO) jäseniä ja että niille liittymisvalmisteluissa myönnettyjen valtiontukien on sovittava yhteen maataloustukien tiettyjen muotojen asteittaiseen lakkauttamiseen tähtäävien, WTO:ssa sovittujen velvoitteiden kanssa,
- C. ottaa huomioon, että näistä velvoitteista käydään parhaillaan uusia neuvotteluja WTO:n Dohassa sopiman kehitystyöasiakirjan yhteydessä, jotta voitaisiin sopia laajemmalle ulottuvista velvoitteista maataloustukien purkamiseksi,
 1. kehottaa komissiota varmistamaan Sapard-ohjelman täytäntöönpanossa, että KIE-maille myönnetyt maatalouteen liittyvät valtiontuet sopivat yhteen niiden velvoitteiden kanssa, joiden noudattamiseen EU ja KIE-maat ovat sitoutuneet WTO:ssa;
 2. katsoo, että maataloustuotteiden vientitukien vähentämistä koskevia velvoitteita on vaikea noudattaa erityisesti, jos maataloustuotannon määrä kasvaa merkittävästi KIE-maissa;
 3. suosittelee tämän vuoksi, että Sapard-ohjelma kohdistettaisiin vahvemmin maaseudun vaihtoehtoisten työllistymismahdollisuuksien luomiseen, mikä on maatalouden monimuotoisuuteen perustuvan EU:n toimintamallin mukaista ja lieventää sosiaalisia ongelmia, jotka syntyvät, kun maatalousalan työ KIE-maissa vähenee vääjäämättä EU:iin liittymisen yhteydessä;
 4. kehottaa komissiota panostamaan Sapard-ohjelmassa siihen, että KIE-maissa alettaisiin mahdollisimman pian noudattaa EU:n terveys- ja kasvinsuojelunormeja sekä eläinsuojelusäännöksiä, jolloin EU:n ja KIE-maiden välisessä maataloustuotteiden kaupassa voidaan välttyä vääristymiltä.